

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra českého jazyka a literatury

Bakalářská práce

Daniela Macková

Možnosti využití prozaického textu v mateřské škole

V Olomouci 2018

vedoucí práce: Mgr. Dana Cibáková, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že bakalářskou práci s názvem Možnosti využití prozaického textu v mateřské škole jsem zpracovala samostatně. Veškerou literaturu a zdroje, ze kterých jsem čerpala, jsem řádně sepsala v seznamu zdrojů.

V dne

Daniela Macková

Poděkování

Tímto bych chtěla především chtěla poděkovat Mgr. Daně Cibákové, Ph.D. za odborné vedení bakalářské práce v oblasti literatury, za její vstřícný a laskavý přístup a za rady, které mi poskytla k napsání této práce.

Dále bych chtěla poděkovat rodině a blízkým přátelům, kteří mě během psaní podporovali. A v poslední řadě bych chtěla poděkovat knihovnicím na pobočce knihovny Břetislava Kafky v Červeném Kostelci, které mi pomohly s výběrem knih pro mou bakalářskou práci.

Obsah

1	Úvod.....	1
	Teoretická část	3
2	Definice jednotlivých pojmů.....	3
2.1	Literární forma – próza	3
2.2	Literární druh a žánr.....	3
2.2.1	Říkadlo	4
2.2.2	Bajka	4
2.2.3	Pohádka.....	5
2.2.4	Povídka.....	6
3	Literatura pro děti a mládež	7
4	Výroční ocenění literatury.....	9
4.1	Zlatá stuha	9
4.2	Magnesia Litera.....	9
5	Současní autoři a ilustrátoři v próze pro děti a mládež	11
5.1	Ivona Březinová	11
5.2	Pavel Čech.....	11
5.3	Stanislava Reschová.....	12
5.4	Daniela Krolupperová	12
5.5	Andrea Tachezy.....	13
5.6	Lucie Dvořáková	13
5.7	Eva Sýkorová-Pekárková	14
5.8	Alžběta Skálová.....	14
6	Použití autoři v námětech v praktické části bakalářské práce	16
6.1	Frank Wenig.....	16
6.2	Petr Stančík	17
6.3	Olga Černá.....	17
7	Pojetí literatury v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání.....	18
	Praktická část	20
8	Frank Wenig – Červená – stát!.....	21
8.1	Základní informace	21
8.2	Úvodní část.....	23
8.3	Aktivity	23
8.4	Závěrečná část.....	25
9	Petr Stančík – Jezevec Chrujda točí film.....	27
9.1	Základní informace	27

9.2	Úvodní část.....	29
9.3	Aktivity	29
9.4	Závěrečná část.....	31
10	Olga Černá – Petalík (Kouzelná baterka).....	32
10.1	Základní informace	32
10.2	Úvodní část.....	34
10.3	Aktivity	34
10.4	Závěrečná část.....	36
11	Závěr	37
12	Zdroje:.....	38
13	Přílohy.....	40

1 Úvod

Literatura pro děti a mládež je velmi důležitá pro předčtenářskou gramotnost. Díky literatuře se děti naučí vnímat, poslouchat čtené slovo, zlepší se jim slovní zásoba a řečové schopnosti. Čtení pomáhá v rozvoji fantazie a představ. Každý člověk si hlavní postavu a všechno okolo ní představuje po svém. Pro velký rozvoj je důležité dětem číst.

Proto jsem se své bakalářské práci zaměřila na literaturu, protože jsem zpracovávala seminární práci o Boženě Němcové. Hodně mě téma pohádek slavné české autorky zaujalo. Ale když jsem navštěvovala předmět Literární praktikum u paní doktorky Cibákové, celkový pohled se změnil a já věděla, že mou bakalářskou práci bych chtěla vést podobným stylem.

Mým cílem bakalářské práce je návrh aktivit, které se dají využít po přečtení prozaického textu v mateřské škole. Chtěla bych tímto poukázat na důležitost čtení v předškolním vzdělávání a využití literatury nejen před spaním.

V teoretické části popisuji literární formu, literární druhy a určité žánry, jako je říkadlo, povídka, pohádka a bajka. Dále se snažím celkově přiblížit literaturu pro děti a mládež, konkrétně funkce literatury, rozdělení literatury podle věku dětí a v neposlední řadě čím se dětská literatura liší od literatury pro dospělé. V další kapitole se zabývám literárními cenami, které se v České republice udílejí. Jednou je Magnesia litera, kde se udílejí ceny několika kategorií, ne jenom pro děti a mládež, a druhou je cena Zlatá stuha, která se zaměřuje na literaturu pro děti a mládež.

Tím navazuji další kapitulu, a to představení současných autorů prozaických textů pro děti a mládež a ilustrátorů. Většina z nich získala ocenění Zlatá stuha v literární nebo výtvarné oblasti. Následuje kapitola popisu autorů, jejichž pohádku či příběh jsem využila v praktické části. Poslední kapitolou teoretické části je pohled Rámcového vzdělávacího programu pro děti a mládež na literaturu a její využití v mateřské škole.

Praktickou část jsem rozdělila na tři části, kdy každá část obsahuje jinou pohádku, jiný příběh. Zároveň každý příběh se dá využít k povědomí o konkrétním tématu a rozvíjí nejen dovednosti a schopnosti k tomu nutné. První povídka je o Hurvínkovi, jehož příhodu lze využít k dopravní výchově. Druhá pohádka je od Petra Stančíka o jezevci Chrujdovi a barevných zvířatech, kde se dá propojit hned několik témat – barvy, zvířata v lese a mezilidské vztahy. Posledním vybraným příběhem je o Petalíkovi od Olgy Černé z knížky Kouzelná baterka, což jsem využila k tématu na recyklaci a třídění odpadu.

Knížky jsem vybírala podle tématu, které se dalo použít, a podle mých možných nápadů. Všechny příběhy i knížky jsou moc pěkné, určitě je v budoucnu využiji.

Teoretická část

2 Definice jednotlivých pojmů

2.1 Literární forma – próza

Literární forma je rozdělena na dva typy – poezie a próza.

Próza je literární forma obsahující neveršovaný psaný text epického literárního druhu směřovaný k vyprávění, dialogu, monologu a popisu vypravěče a pásma vypravěče a postav. (Mocná a Peterka, 2004).

Základní dělení textu je na věty, odstavce, dále kapitoly, díly, knihy a cykly. (Martínková, 1995). „*Na rozdíl od epické poezie však próza tíhne k sebereflexi, k rozrůzňování narativních postupů a hledisek*“¹. Svým obsahem plní funkci zábavnou, naučnou, výchovnou nebo náboženskou. Hlavní dělení prózy je výpravná próza, která ukazuje fiktivní svět, a próza dokumentární, která naopak popisuje skutečnost. Dále můžeme rozlišit několik druhů prózy (Mocná a Peterka, 2004):

- Nauková,
- Rétorická,
- Publicistická,
- Dokumentární,
- Imaginativní,
- Krásná (beletrie).

2.2 Literární druh a žánr

Literární druhy máme tři: lyrický, epický a dramatický, každý druh má své přiřazené žánry. (Martínková, 1995).

- **Lyrický druh** je založený na popisu stavu. „*Při lyrickém postupu jsou zachyceny jevy, lidská či přírodní fakta a současně (estetický) stav duše mluvčího*“². Mezi lyrické žánry patří např.: píseň, óda, epigraf, epitaf nebo elegie.
- **Epický druh** popisuje děj. Martínková udává označení postupu jako syžetový, kdy vyprávíme o nějaké skutečnosti. Do řazení žánrů epického druhu spadá např.: příběh, bajka, pověst, pohádka, povídka, román.

¹ Próza. MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. Encyklopedie literárních žánrů. Praha. 1.: Ladislav Horáček – Paseka, 2004, s. 526. ISBN 80-7185-669-X.

² Literární útvary. MARTÍNKOVÁ, Věra. Teorie literatury netradičně. Praha: Trizonia, 1995, s. 191. ISBN 80-85573-61-X.

- Existují ještě **žánry lyrickoepické**, mezi které patří např.: balada nebo romance.
- **Dramatický druh** zachycuje děj skutečnosti v replikách a dialogích (bez vypravěče), podle kterých můžeme dílo zahrát jako divadelní hru. Dramatické žánry jsou např.: tragédie, komedie, činohra, muzikál.

2.2.1 Říkadlo

Říkadlo se řadí především do dětského folkloru typického pro věk 3 – 6 let. Říkadlo je především jednoduché, má pravidelný rytmus a většinou bývá doprovázeno pohybem. V dnešní době je nutnou součástí předčtenářské gramotnosti.

Jazykový projev se řídí rytmem rýmu, během něhož vznikají **novotvary** (*elce pelce*) a různé **zkomoleniny** (*jedna, dvanda, třinda*), **převzatá slova** na bázi němčiny (*ábr švábr domine*), **citoslovce** (*na bubínek bumbubum*). (Mocná a Peterka, 2004).

Vzhledem k bohatosti funkcí, jako je: magická, prosebná, pohybová, rozpočítavací, škádlivá, zesměšňující nebo logopedická, je můžeme použít v několika typických komunikačních situacích a rozdělit do různých "žánrů" (Mocná a Peterka, 2004):

- Zaříkadla (zaklínadla)
- Modlitbičky
- Výroční říkadla (př. Vánoce, Velikonoce)
- Napodobovací říkadla (př. zvuky zvířat)
- Početní
- Rozlišovací (př. dny v týdnu)
- Hry s dítětem a škádlivky (př. Vařila myšička kašičku.)
- Posměšky (žalobníček žaluje)
- Rozpočítadla
- Jazykolamy
- Veršované hádanky

2.2.2 Bajka

Bajka je *"krátký smyšlený příběh alegorickou formou demonstrující morální pravidlo nebo jinou obecnou zkušenost"*³.

Hrdiny bajek bývají antropomorfizovaná zvířata nesoucí typické lidské vlastnosti a plní své typické role (např.: lstivá liška, hloupý osel, násilnický vlk apod.). Tuto skutečnost

³ Bajka. MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. Encyklopedie literárních žánrů. Praha. 1.: Ladislav Horáček - Paseka, 2004, 32 - 33. ISBN 80-7185-669-X.

popisuje Martínková přímo v definici bajky: „*příběh ze života zvířat nebo zosobněných věcí*“⁴. Svým dějovým obsahem, přímou řečí, dialogy se řadí jako epický útvar.

Hlavní funkcí bajky je funkce didaktická, která zábavným, názorným a snadno zapamatovatelným způsobem předává čtenářům a posluchačům návod, pravidlo nebo zkušenost. Dalšími funkcemi mohou být političnost a její působení na společnost nebo poetická funkce, která podává posláni zábavnou formou. (Mocná a Peterka, 2004).

2.2.3 Pohádka

Pohádka je především prozaický žánr folklorního původu předávaná ústní formou s fantastickými prvky v příběhu. Častým jevem je čarovný svět, který se vymyká přírodním a společenským zákonům, a obsahuje zázračné motivy. Pohádkový svět bývá spravedlivější, kde vítězí dobro nad zlem. Časově a místem bývá dost neurčitá (např.: tenkrát, kdysi; kdesi), avšak v dnešních moderních pohádkách najdeme i přesnou informaci o čase a místě příběhu. (Mocná a Peterka, 2004).

Pohádka je dějově bohatá na vyprávění. Mocná a Peterka, (2004, s. 172) v Encyklopedii udávají její typické znaky:

- **stereotypní formule – úvodní** (př.: *Byl jednou jeden král, za sedmerými horami a řekami*), **závěrečná** (př.: *zazvonil zvonec a pohádky je konec, a dokud neumřeli, žijou tam dodnes*), **magická čísla** (př.: tři synové, tři úkoly, za sedmerými řekami, devítihlavý drak),
 - **retardace** – jeden úkol závisí na splnění předchozího úkolu,
 - **kouzelné předměty** – živá voda, létající koberec,
 - **různé typy postav** – nadpřirozené postavy (př.: sudičky, ježibaba, čert), antropomorfizované (zvířata s lidskými vlastnosti nebo zlidštělé přírodní jevy, př.: zlatá ryбка, osel, větrník, smrt, štěstí), groteskně zkreslené (př.: obr, trpaslík), s typickým názvem podle vzhledu (př.: Červená karkulka, Dlouhý, široký a bystrozraký), kladné a záporné postavy,
 - **činy bez psychologie** - př.: maminka pošle Karkulku do lesa, kde je vlk.
- Rozlišujeme několik typů pohádek podle svého původu:

- „*Lidová/folklorní pohádka, která nebyla původně určena dětem, ale dospělým. Jádrem fondu lidových pohádek jsou pohádky kouzelné*“⁵. Dále rozlišujeme **pohádku folklorní**, která ve své době byla předávána dalším posluchačům (později čtenářům) ústní

⁴ Epické žánry. MARTÍNKOVÁ, Věra. Teorie literatury netradičně. Praha: Trizonia, 1995, s. 191. ISBN 80-85573-61-X.

Pohádka. MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. Encyklopedie literárních žánrů. Praha. 1.: Ladislav Horáček – Paseka, 2004, s. 173. ISBN 80-7185-669-X.

formou a dochovala se v původní podobě, a **lidovou pohádku** podle lidových látek, která byla zpracována autorem na motivy folkloru. (Mocná a Peterka, 2004).

- **Autorská pohádka** je mladší než lidová pohádka. Jedná se o pohádku, která se sice opírá o lidové tradice, ale je vymyšlená přímo autorem. Obsahuje reálné a aktuální prvky v kouzelném světě. Svým obsahem je zaměřená na dětského čtenáře.
- **Symbolická pohádka** souvisí s filozofickými otázkami o smyslu života.
- **Zvířecí pohádka**, kdy je hlavním hrdinou zvíře s lidskými vlastnostmi, které později přecházejí v bajky.
- **Legendární pohádka**, kdy hlavní postavou je biblická postava, např.: svatý Petr, Pán Bůh dědoušek.
- **Moderní pohádka** neboli antipohádka, se vyznačuje konkretizací místa a času děje.
- **Filmová pohádka** (hraná, loutková, kreslená), která se vyvíjela s vlivem techniky a masmédií. (Mocná a Peterka, 2004).

2.2.4 Povídka

Povídka má v jádru událost bez fantazijních prvků určená místem i časem. (Martínková, 1995). Význam můžeme chápat ve třech různých pojetích:

- **Nejširší pojetí** – Obsahuje všechny typy kratší prózy, včetně novely, pohádky, pověsti, legendy apod., ale je vymezována vůči románu, který je brán jako rozměrná próza. Důležité v tomto pojetí je krátkost textu. Většinou se obsah zaměřuje na jednu dějovou linku a životní realita v příběhu je omezená kvůli krátkosti útvaru. (Mocná a Peterka, 2004)
- **Užší pojetí** – Toto pojetí se vymezuje vůči novele, „*prozaickému žánru obdobného rozsahu, avšak zřetelněji strukturovanému a v určitém období a prostředí rovněž hodnotově upřednostňovanému*“⁶. Je zde zdůrazněna stavební uvolněnost povídky a otevřenost životní realitě.
- **Nejužší pojetí** – Obsah povídky se omezuje na tzv. moderní povídku, která je protikladem moderní lyriky a dramatu. Do popředí vstupuje vlastní potence povídky. Typická je zde výrazová úspornost, která se zabývá přítomností a důležitými momenty lidské existence. (Mocná a Peterka, 2004).

⁶ Povídka. MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. Encyklopedie literárních žánrů. Praha. 1.: Ladislav Horáček – Paseka, 2004, s. 515. ISBN 80-7185-669-X.

3 Literatura pro děti a mládež

Literatura pro děti a mládež (dále jen LPDM) neboli dětská literatura, je svým obsahem adresována dětem a mládeži. Dnes patří do podsystemů lidové slovesnosti, který je protikladem literatury pro dospělé. (Mocná a Peterka, 2004).

„LPDM je určena přístupností, přitažlivostí a stimulatívností pro příjemce nižších věkových kategorií, zpravidla ve věku 3 – 16 let“⁷. Nedílnou součástí dětských knížek je ilustrace. V některých typech publikací (lepoporelo, obrazová kniha, komiks) je ilustrace rovnocenná nebo nadřazená k psanému textu.

Mocná a Peterka (2004, s. 361) rozlišují dva druhy literárních textů:

- **internacionální díla** obsahující texty adresované tvůrcem přímo dětem a mládeži a zpravidla je určují i vnější podněty (edice, nakladatelství, podtitul, věková kategorie čtenáře);
- **neintencionální díla**, kdy texty byly původně adresované dospělým, ale později se staly trvalou součástí dětské četby.

Texty se rozšiřují masovými médii (rozhlasem, zvukovými nosiči, televizí a filmem). Dalším možným šířením LPDM může být v rámci literární výchovy, školní četby, čítanek, časopisů a literárních a uměleckých adaptací, *„přičemž jsou preferovány jednodušší struktury populární literatury, texty dějově atraktivní, téma dětství, mládí, mezigeneračních vztahů, přírody“⁸.*

Mocná a Peterka (2004, s. 361) popisují několik funkcí LPDM:

- **Funkce estetická**, která souvisí s ontogenezí psychiky dítěte. V textech se projevuje v rozdílné obtížnosti pro daný věk.
- **Funkce didaktická** rozvíjí hodnotovou orientaci, emocionalitu, sociální dovednosti, jazyk a logiku. Vyskytuje se např.: v pohádkách, bajkách nebo v příbězích s dětským hrdinou.
- **Funkce poznávací** vyskytující se např.: v dětských encyklopediích, čítankách, cestopisech nebo historických a biografických próz.
- **Funkce imaginativní** rozvíjející hravost, fantazii např.: v autorských pohádkách.

Dětská literatura se dělí i podle věku čtenáře (v rámci funkce estetické) na literaturu pro:

⁷ Literatura pro děti a mládež. MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. Encyklopedie literárních žánrů. Praha. 1.: Ladislav Horáček – Paseka, 2004, s. 361. ISBN 80-7185-669-X.

⁸ Literatura pro děti a mládež. MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. Encyklopedie literárních žánrů. Praha. 1.: Ladislav Horáček – Paseka, 2004, s. 361. ISBN 80-7185-669-X.

- **předškolní věk** (3 – 6 let) – říkadla, leporela, obrazové knihy, jednoduché povídky s dětským a zvířecí hrdinou, hádanky;

- **mladší školní věk** (6 – 10 let) – autorské pohádky a komiksy, rytmické verše s pointou, pověsti, krátké povídky ze života dětí, z přírody či historie;

- **starší školní věk** (11 – 15 let) – dobrodružný román, próza s dívčím nebo chlapeckým hrdinou, komiks, fantasy, televizní seriál pro mládež, naučná beletrie a literatura faktu. (Mocná, Peterka, 2004).

Literatura je tvořena třemi různými žánry z různých zdrojů:

- **žánry určené dětem a mládeži** – říkadlo, folklorní, umělé a nonsensové, próza s dětským hrdinou, autorská pohádka pro mladší školní věk, hrané a loutkové drama, obrazová kniha,

- **převzaté žánry** – mýtus, epos, bajka, pohádka, pověst,

- **univerzální žánry** – dobrodružná, vědeckofantastická, historická, biografická, detektivní próza, próza s dívčím nebo chlapeckým hrdinou, autorská pohádka a novodobé mýtické prózy, poezie, drama, komiks, fantasy a literatura faktu. (Mocná a Peterka, 2004).

4 Výroční ocenění literatury

4.1 Zlatá stuha

Zlatá stuha je ocenění, které uděluje Česká sekce IBBY – Společnost přátel knihy pro mládež, a spolupořadatelé Klub ilustrátorů dětské knihy, Obec překladatelů, Národní pedagogické muzeum a knihovna J. A. Komenského a Památník národního písemnictví – každoročně tvůrcům nejlepších knih pro děti a mládež v českém jazyce. Ocenění se pyšní jedinečností v České republice, protože je zaměřené výhradně na literaturu pro děti a mládež.

První udílení proběhlo v roce 1993. Mezi spisovateli se objevili významné osobnosti dětské literatury, např.: Iva Procházková, Vladimír Hulpach, Gabriel Filcík, Adolf Born, Karel Franta či Miloslav Jágr.

Díla jsou rozdělena do několika částí, které se nadále dělí do kategorií:

- literární část (původní česká slovesná tvorba) a to v několika kategoriích – beletrie pro děti, beletrie pro mládež, literatura faktu pro děti a mládež, teorie a kritika literatury (umění) pro děti a mládež,
 - výtvarná část, která se dělí do několika kategorií – beletrie pro mladší děti, beletrie pro starší děti a mládež, literatura faktu pro děti a mládež, výtvarný počín roku,
 - překladová část beletrie pro děti, beletrie pro mládež, literatury faktu pro děti a mládež,
 - komiks pro děti a mládež,
 - nakladatelský počín.

Knihy jsou pečlivě vybírány předními spisovateli, výtvarnými umělci a vědeckými odborníky zabývající se danou problematikou dětské literatury a tématu knih. O Zlaté stuze se píše, že je garantem kvalitních dětských knih. Díky ní se mohou rodiče, pedagogové a knihovníci orientovat na současném knižním trhu.

Kromě samotného výběru a vyhlášení nejlepších knih organizuje Zlatá stuha také putovní výstavy ilustrací nominovaných tvůrců spojenou s autorskými čteními a výtvarnými dílnami. (Zlatá stuha, [online], 2017).

4.2 Magnesia Litera

Magnesia Litera je výroční cena, která podporuje propagaci kvalitních knih bez omezení na žánr a cílovou věkovou skupinu. Dnes je devět kategorií, ve kterých jsou knihy oceňovány:

- Litera za nakladatelský čin,
- Litera za naučnou literaturu,
- Litera za překladovou knihu,
- Litera za poezii,
- Litera za prózu,
- Litera za knihu pro děti a mládež,
- Litera za publicistiku,
- Litera pro objev roku,
- Kosmas Cena čtenářů,
- Magnesia blog roku.

Porota je poskládaná z vybraných lidí v oborově cílené obci a organizaci. Aby byly výsledky objektivnější, vítěze v kategoriích Litera pro objev roku a Magnesia Litera – Kniha roku vybírá 300 oslovených lidí z knižní branže: od univerzitních badatelů až po knihovníky a knihkupce. (Magnesia Litera, [online], 2017).

5 Současní autoři a ilustrátoři v próze pro děti a mládež

5.1 Ivona Březinová

Ivona Březinová (1964) studovala na pedagogické fakultě v Ústí nad Labem, kde v pozdějších letech přednášela. Pár let vedla katedru tvůrčího psaní na Literární akademii Josefa Škvoreckého. (Čeňková a Matoušek, 2013).

Její díla obsahují několik žánrů, prázdninové dívčí příběhy, fantasy náměty, motiv sociálně znevýhodněných menšin a sociálních problémů, ale především autorské pohádky. Pro děti a mládež napsala přes 60 knih, např.: *Žofie ofinka* (2006), *Natálčin Andulák* (2012), *Štěkej, Mourku!* (2013), *Útěk Kryšpína N.* (2014), *Nausika, dívka z Knossu* (2017) nebo *Řvi potichu, brácho* (2016).

Velký obdiv získala za svou tvorbu motivovanou sociálně znevýhodněných menšin, např.: *Začarovaná třída* (2002). Získala za ni Zlatou stuhu v roce 2002, byla nominována na cenu Magnesia Litera v roce 2002, a nakonec se dostala až na zápis Čestné listiny IBBY v roce 2004.

Dalšími tématy byly dívky s mentální anorexií, např.: trilogie *Holky na vodítku* (2002–2003), nevyléčitelné nemoci, např.: publikace *Lentilka pro dědu* (2006) nebo život s tělesným handicapem, např.: *Kluk a pes* (2010).

K ocenění za knihu *Začarovaná třída* si může připsat ocenění Zlatá stuha v oblasti literatury v roce 2015 za publikaci *Útěk Kryšpína N.* nebo ocenění Zlatá stuha v oblasti literatury v roce 2013 za knihu *Natálčin Andulák*, kterou ilustrovala Lucie Dvořáková. (Čeňková a Matoušek, 2016).

5.2 Pavel Čech

Pavel Čech (1968), „vyučení zámečník a původní profesí hasič, je výtvarník-autodidaktik a od roku 2004 působí ve svobodném povolání“⁹. Napsal a ilustroval několik autorských knih a komiksů pro děti a mládež, např.: *O čertovi* (2002), *O zahradě* (2005), *O klíči* (2007), *Tajemství ostrova za prkennou ohradou* (2009), *Velká knižní záhada* (2014).

Na svém kontě má již několik literárních ocenění. Za pásmo *Dědečkové* (2011) dostal v roce 2011 cenu Muriel za nejlepší kresbu. Za své ilustrace u knih Radka Malého *Listonoš vítr* (2009) a *Moře slané vody* (2014) získal ocenění Zlatá stuha ve výtvarné části v roce

⁹ Pavel Čech. ČEŇKOVÁ, Jana a Petr MATOUŠEK. Nejlepší knihy dětem: Výběr z českých knih pro děti a mládež 2012/2013. Praha: Komise pro dětskou knihu Svazu českých knihkupců a nakladatelů ve spolupráci s Českou sekcí IBBY, 2013, s. 3. ISBN 978-80-902495-9-2.

2012 a 2015 a ocenění Zlatá stuha za komiks získal za sešity *Dobrodružství Rychlé Veverky* v roce 2013. Za svou napsanou a ilustrovanou knihu *Velké dobrodružství Pepíka Střechy* získal cenu Magnesia Litera v roce 2013. (Čeňková a Matoušek, 2016).

5.3 Stanislava Reschová

„*Stanislava Reschová (1964) vystudovala Veterinární a farmaceutickou univerzitu v Brně a pracuje dosud ve virologické laboratoři*“¹⁰. Pro děti napsala knihu *Ježkovy voči a jiné pohádky* (vydáno až 2012), se kterou vyhrála literární soutěž nakladatelství Albatros v roce 2010 a získala ocenění Zlatá stuha v oblasti literatury v roce 2013. Publikovala také hororové pohádky *Jemně tajemné* (2013), jejichž ilustrátorem byl Nikkarin. Za svou další knihu *Pohádky do kapsy* (2014) v roce 2015 získala druhé ocenění Zlatá stuha v oblasti literatury. (Čeňková a Matoušek, 2014).

5.4 Daniela Krolupperová

Daniela Krolupperová (1954) studovala severské jazyky na filozofické fakultě Univerzity Karlovy. Dnes se věnuje překladům a literární tvorbě. Její studium a zálibu ve filozofii můžeme najít i v jejích naučných knihách pro děti, např.: *Proč mluvíme česky* (2003), *Draka je lepší pozdravit* (2009, společně s Milošem Kratochvílem), *Zákeřné keře* (2010), *Rybí sliby* (2011), *Myzíci hmyzíci* (2013).

Naučnými knihami pro mládež jsou např.: *M. D. Rettigová – Tajný deník její schovanky* (2006), *Zločin na starém městě Pražském* (2014), za kterou získala cenu Zlatá stuha v oblasti literatury v roce 2015. „*Je spoluautorkou monumentální encyklopedie Historie Evropy (2011, s Renátou Fučíkovou; Zlatá stuha)*“¹¹. Jedním tématem je i šikana mezi dětmi, kterou s citem dětem vysvětluje v knize *Já se nechtěl schovat* (2010).

Kromě filozofických textů píše pohádkové příběhy pro začínající čtenáře pro nakladatelství Albatros v edicích První čtení a Druhé čtení, např.: *Zuzanka* (2005), *Sedmilhář Josífek* (2008), *Josífkův pekelný týden* (2010), *Policejní křeček* (2013), za kterou získala ocenění Zlatá stuha v literární oblasti v roce 2014, *Policejní křeček a zámecký zloděj* (2017), *Bubáček* (2011), za jejíž ilustrace od Lucie Dvořákové získala ocenění Zlatá stuha ve výtvarné oblasti v roce 2012, *Bubáček a Myšpošlap* (2013), *Atlas strašidel* (2015),

¹⁰ Stanislava Reschová. ČEŇKOVÁ, Jana a Petr MATOUŠEK. Nejlepší knihy dětem: Výběr z českých knih pro děti a mládež 2013/2014. Praha: Komise pro dětskou knihu Svazu českých knihkupců a nakladatelů ve spolupráci s Českou sekcí IBBY, 2014, s. 14. ISBN 978-80-902495-9-2.

¹¹ Daniela Krolupperová. ČEŇKOVÁ, Jana a Petr MATOUŠEK. Nejlepší knihy dětem: Výběr z českých knih pro děti a mládež 2014/2015. Praha: Komise pro dětskou knihu Svazu českých knihkupců a nakladatelů ve spolupráci s Českou sekcí IBBY, 2015, s. 14. ISBN 978-80-902495-9-2.

Putování za nejmocnějším kouzlem (2007), *O'bluda* (2013), *O modrém světě* (2014), *Jde sem lesem* (2016) nebo *Polární pohádka* (2017). (Čeňková a Matoušek, 2017).

5.5 Andrea Tachezy

„*Andrea Tachezy (1966) absolvovala v ateliéru textilu a alternativních technik a v ateliéru animovaného filmu na VŠUP*“¹². Dnes příležitostně vytváří textilní hračky, kalendáře a motivační knížky, např.: *Narozeninová knížka* (2013), ale především se věnuje ilustracím knih pro děti, např.: *Za zvířátky do lesa* (2012) a *Za zvířátky k vodě* (2013) od Zuzany Kovaříkové, leporelo *Koukej, kouzlo* (2011) Daniely Krolupperové, Lenka Kosková Třísková *Anička, žabičky a jejich přátelé* (2012), od Heleny Skálové *Ježíšek* (2011), Klára Pondělíčková *Něco ti povím, Johane* (2014). Spolupracuje s časopisem *Sluníčko*.

Za své ilustrace získala několik ocenění Zlatá stuha ve výtvarné části: trojrozměrné leporelo *Ferdinande!* od Robina Krále v roce 2014, které bylo mj. zapsáno i na Honour list IBBY; pohádka *Bořivoj a blecha Fló* od Ivana Binara v roce 2015; v roce 2016 za knihu Jany Šrámkové *Zuza v zahradách* a zatím posledním oceněním v roce 2017 získala za leporelo Petra Borkovce *O čem sní*. (Čeňková a Matoušek, 2017).

5.6 Lucie Dvořáková

Lucie Dvořáková (1959) je absolventka vysoké školy uměleckoprůmyslové v Praze v ateliéru filmové a televizní grafiky. Věnuje se animované tvorbě, např.: *Vážně nevážně* nebo *Slepice*, a výpravě televizních pořadů pro děti, např.: pohádková říše *Fanfárie* na kanálu ČT D:

Hlavní její náplní je ilustrace knížek pro děti a mládež, např.: *Bubáček a Bubáček a myšošlap* od Daniely Krolupperové, série knížek Petra Staňka *Jezevec Chrujda točí film*, *Jezevec Chrujda dobývá vesmír*, *Jezevec Chrujda staví nejdřív urychlovač a pak zase pomalič* a *Jezevec Chrujda našel velkou lásečku*, knížky Heleny Lehečkové *Žárlivý rytíř a tichá nevěsta* a *Meluzína Severýna*, od Jiřího Kahouna *Ježibaba na koloběžce*, Ester Staré *Dušinka, víla věci* nebo od Eduarda Petišky *Stříbrné dobrodružství*. Dále spolupracuje s Jiřím Žáčkem nebo Milošem Kratochvílem.

Za své ilustrace získala několik ocenění Zlatá stuha ve výtvarné části: v roce 2012 za knihu Daniely Krolupperové *Bubáček*, v roce 2013 za knihy *Natálčin Andulák* od Ivony

¹² Ivan Binar. ČEŇKOVÁ, Jana a Petr MATOUŠEK. Nejlepší knihy dětem: Výběr z českých knih pro děti a mládež 2014/2015. Praha: Komise pro dětskou knihu Svazu českých knihkupců a nakladatelů ve spolupráci s Českou sekci IBBY, 2013, s. 4. ISBN 978-80-902495-9-2.

Březinové a *Jak žijí oblázky* od Michala Černíka, za knihu Eduarda Petišky *Stříbrné dobrodružství* v roce 2014, za knihy *Jezevec Chrujda točí film* a *Jezevec Chrujda našel velkou lásečku* od Petra Stančíka v roce 2015 a 2017 a v roce 2016 za publikaci *Maluzína Severýna* od Heleny Lehečkové. Za návrh cyklu ilustrací ke knize *Středověké pohádky* od autorky Martiny Drijverové získala čestné uznání kolegia Namibook Island Illustration Concours v roce 2013. (Čeňková a Matoušek, 2017).

5.7 Eva Sýkorová-Pekárková

Eva Sýkorová-Pekárková (1958) je absolventkou ateliéru filmové a televizní grafiky vysoké školy uměleckoprůmyslové v Praze. Dnes se věnuje především ilustraci dětských knih a časopisů a animovanému filmu. Její ilustrace animovaného filmu můžeme vidět ve večerníčkové sérii *O kachně Matyldě*, za kterou byla oceněna na festivalech ve Zlíně a Třeboni, *Inspektor Fousek na stopě*, jehož autorkou je Hana Lamková, nebo *Králík Fiala* od Ivana Binara.

„*Nezaměnitelný výtvarný rukopis jí dále předurčuje k ilustraci komických příběhů*“¹³, např.: *Bílá paní na hlídání* (2010) od Pavla Brycze nebo *Policejní křeček* (2013), *Policejní křeček a zámecký zloděj* (2017), *Atlas strašidel* (2015) od autorky Daniely Krolupperové, která za publikaci *Policejní křeček* získala ocenění Zlatá stuha v roce 2014 v oblasti literatury.

Další její ilustrace můžeme najít v knížce Miloše Kratochvíla *Pes nám spadla* (2012) a *Kouká roura na kocoura* (2014), v knize od Jany Štroblové *Pyžamo pro tygra*, která je oceněna Zlatou stuhou ve výtvarné oblasti v roce 2012, nebo v knihách Ivana Binara *Králík Fiala* (2011), za kterou autor i ilustrátorka ocenění Zlatá stuha v oblasti literatury a ve výtvarné oblasti v roce 2012, *Kilo jablek pro krále* (2003), *Kráva a dědeček* (2015). (Čeňková a Matoušek, 2017).

5.8 Alžběta Skálová

Alžběta Skálová (1982) je absolventkou vysoké školy uměleckoprůmyslové v Praze v ateliéru Juraje Horvátha. Po svém studiu se ujala pokračování v rodinné tradici a věnuje se ilustracím dětských knížek. „*Její první autorská knížka Pět a medánek se stala*

¹³ Miloš Kratochvíl. ČEŇKOVÁ, Jana a Petr MATOUŠEK. Nejlepší knihy dětem: Výběr z českých knih pro děti a mládež 2012/2013. Praha: Komise pro dětskou knihu Svazu českých knihkupců a nakladatelů ve spolupráci s Českou sekcí IBBY, 2013, s. 14. ISBN 978-80-902495-9-2.

*Nejkrásnější knihou v roce 2009 a vyšla rovněž ve francouzském překladu*¹⁴. Její absolventská práce *Pampe a Šinka* (2010) získala cenu Magnesia Litera 2011. Společně s Alžbětou Zemanovou a Martinou Kupsovou založila tvůrčí sdružení NAPOLI zaměřenou na tvorbu autorských knížek a volnou tvorbu.

Spolupracuje s autorkou Olgou Černou. Ilustrovala jí knížky *Poklad starého brouka* (2007) nebo *Klárka a 11 babiček* (2015), za kterou získala ocenění Zlatá stuha v oblasti literatury v roce 2016. Spolupracuje také s Radkem Malým, jemuž ilustrovala knihu *Všelijaké řečičky pro kluky a holčičky* a za kterou rovněž získala cenu Zlatá stuha v oblasti literatury i ilustrace v roce 2014, nebo Jiřím Dvořákem *Rostlinopis aneb podivuhodné pravdy a výmysly ze zeleného světa* (2012) a *Zpátky do Afriky* (2005). (Čeňková a Matoušek, 2015).

¹⁴ Jiří Dvořák. ČEŇKOVÁ, Jana a Petr MATOUŠEK. Nejlepší knihy dětem: Výběr z českých knih pro děti a mládež 2012/2013. Praha: Komise pro dětskou knihu Svazu českých knihkupců a nakladatelů ve spolupráci s Českou sekci IBBY, 2013, s. 5. ISBN 978-80-902495-9-2.

6 Použití autoři v námětech v praktické části bakalářské práce

6.1 Frank Wenig

Frank Wenig (1898 – 1974), vlastním jménem František Wenig, byl publicista, spisovatel divadelních her a beletrie pro mládež. Pocházel z učitelské rodiny a vystudoval maturitní učitelský obor (1917). Těsně po ukončení maturity narukoval na italskou frontu. Po skončení války složil zkoušku z učitelské způsobilosti pro obecné a později i pro měšťanské školy. Poté učil na několika školách až do roku 1945, kdy odešel jako pedagog do důchodu. Spolupracoval s četnými listy a časopisy (Mladá stráž, Čes. Směr s pobočkami Čes. Slova, Svobodné slovo). (Merhaut, 2008).

Od roku 1918 se mimo učení žáků věnoval ochotnickému divadlu. Od roku 1920 začal spolupracovat s Josefem Skupou v Loutkovém divadle Feriálních osad v Plzni na loutkových hrách a scénkách. S jedinečným humorem, dobrým koncem, morálním naučením a výchovnou tendencí se zapsal do nejslavnějších českých loutek – „*polovzdělanému nešikovovi Spejblovi a poněkud poťouchlému a mazanému synovi Hurvínkovi*“¹⁵.

Popisoval jejich různé komické příhody, které podtrhoval herecký výkon Josefa Skupy. Dobrodružství Spejbla a Hurvínka doprovázel Kašpárek a Škrhola, později se přidala Mánička, Žeryk a bábinka/teta Kateřina. Hra *Hurvínek se učí čarovat* (1938, spolu s Josefem Skupou) měla obrovský ohlas a pronikla i do repertoáru dalších amatérských loutkových scén.

Mezi jeho další hry a knihy se Spejblem a Hurvínkem patří: *Kašpárek, Spejbl a spol.* (1929), *Kašpárek a Spejbl na cestách* (1930), *Hurvínkovy žertíčky* (1931), *Čtveráctví Hurvínka a Máničky* (1947), *Veselé příhody Kašpárka a Spejbla* (1957), *Hurvínek hledá Žeryka* (1963), *Veselá dobrodružství Kašpárka, Spejbla a Hurvínka* (1968), *Kašpárek a Spejbl v říši pimprlat* (1969), *Veselé příhody loutek Kašpárka, Hurvínka a Spejbla* (2000), *O Spejblovi a Hurvínkovi* (2003). (Merhaut, 2008).

¹⁵ Frank Wenig. MERHAUT, Luboš. Lexikon české literatury: Osobnosti, díla, instituce 4/II. Praha: Academia, Středisko společných činností AV ČR, 2008, s. 1606. ISBN 978-80-200-1671-3.

6.2 Petr Stančík

„*Petr Stančík (1968), básník, prozaik a esejista surrealistického vyznání publikující do roku 2006 pod pseudonymem Petr Odillo Stradický ze Strdic*“¹⁶. Vystudoval Pedagogickou fakultu Univerzity Karlovy a DAMU. Později pracoval jako pedagog, televizní režisér, textař a konzultant. Mezi jeho díla ostatních žánrů a čtenářů patří *Ryby Katedrál* (2001), *Admirál čaje* (1996), *Pérák* (2008), *Mlýn na mumie* (2014), za kterou získal cenu Magnesia Litera 2015 za nejlepší prózu, nebo *Andělí vejce* (2016).

Do povědomí dětským čtenářům se dostal až s knihou *Mrkev ho vcucle pod zem* (2013). Napsal sérii knih je o Jezevci Chrujdovi (*Jezevec Chrujda točí film* (2014), *Jezevec Chrujda staví nejdřív urychlovač a pak zase pomalič* (2015), *Jezevec Chrujda našel velkou lásečku* (2016) a *Jezevec Chrujda dobývá vesmír* (2017)) s ilustracemi Lucie Dvořákové. Za knihy *Jezevec Chrujda točí film* a *Jezevec Chrujda našel velkou lásečku* získal Petr Stančík s Lucií Dvořákovou ocenění Zlatá stuha ve výtvarné oblasti v roce 2015 a 2017. Za knihu *O díře z trychtýře* (2016) byl oceněn Zlatou stuhou v oblasti literatury v roce 2017. (Čeňková a Matoušek, 2017).

6.3 Olga Černá

Olga Černá (1964) je absolventkou agronomie na Vysoké škole zemědělské v Praze a působila také jako knihkupkyně, lektorka a knihovnice. Svými publikacemi přispívala do časopisů *Mateřídouška*, *Jonáš* a *Sluníčko* a dnes můžeme její články vidět v týdeníku *Respekt*. Píše pro nakladatelství Baobab, je spoluzakladatelkou Nadace Miroslava Šaška a editorka vzpomínkového alba *To je M. Sasek* (2014).

Mezi její knihy patří *Kouzelná baterka* (2003), za kterou získala ocenění Zlatá stuha v oblasti literatury roce 2004, *Jitka a kytky* (2010), *Poklad starého brouka* (2007), *To je Praha* (2015), *Z domu a zahrady* (2011) a *Klárka a 11 babiček* (2015). Za knihu *Z domu a zahrady*, jejíž ilustrátorkou je Eva Volfová, získala ocenění Zlatá stuha v oblasti literatury a ve výtvarné oblasti v roce 2012. Za knihu *Klárka a 11 babiček* získala další ocenění Zlatá stuha v oblasti literatury v roce 2016. (Čeňková a Matoušek, 2017).

¹⁶ Petr Stančík. ČEŇKOVÁ, Jana a Petr MATOUŠEK. Nejlepší knihy dětem: Výběr z českých knih pro děti a mládež 2015/2016. Praha: Komise pro dětskou knihu Svazu českých knihkupců a nakladatelů ve spolupráci s Českou sekci IBBY, 2013, s. 21. ISBN 978-80-902495-9-2.

7 Pojetí literatury v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (dále jen RVP PV) je jeden ze základních dokumentů pro vzdělávání dětí v mateřské škole, který udává, jaké kompetence, dovednosti a schopnosti by mělo mít dítě na konci předškolního vzdělávání, tj. než půjde do základní školy. Pedagog by je měl formovat svým jednáním, činy, nabídkou a podněcovat dítě k získání, osvojení si a rozvoji základních daných dovedností, kompetencí a schopností.

„RVP PV pracuje se čtyřmi cílovými kategoriemi:

***rámcové cíle** – vyjadřující univerzální záměry předškolního vzdělávání,*

***klíčové kompetence** – představují výstupy, resp. obecnější způsobilosti, dosažitelné v předškolním vzdělávání,*

***dílčí cíle** – vyjadřují konkrétní záměry příslušející té které vzdělávací oblasti,*

***dílčí výstupy** – dílčí poznatky, dovednosti, postoje a hodnoty, které dílčím cílům odpovídají“¹⁷.*

Vzdělávací obsah RVP PV určuje 5 vzdělávacích oblastí. Literatura v předškolním vzdělávání má své rozvíjející cíle v jednotlivých oblastech (Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, 2006).

- Ve vzdělávacím obsahu **Dítě a jeho tělo** rozvíjí jemnou motoriku a manipulaci s předměty denní potřeby a zrakové, sluchové a hmatové vnímání a paměť.
- Ve vzdělávacím obsahu **Dítě a jeho psychika** literatura rozvíjí řečové schopnosti a jazykové dovednosti, tzn. slovní zásobu, vnímání, naslouchání, porozumění, jazykový projev a vyjadřování. Dítě si díky čtené literatuře v předškolním věku osvojuje poznatky a dovednosti v předčtenářské gramotnosti a znakové systémy a jejich funkce, tj. abeceda a čísla. Literatura dále podněcuje tvořivost a fantazii a základy pro práci s informacemi.
- Ve vzdělávacím obsahu **Dítě a ten druhý** literatura napomáhá k interaktivním a komunikativním verbálním dovednostem a formuje pravidla chování ve vztahu k druhému.
- Ve vzdělávacím obsahu **Dítě a společnost** literatura seznámí děti se světem lidí, kultury a umění.

¹⁷ Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2006. s. 9. ISBN 80-87000-00-5.

- V posledním vzdělávacím obsahu **Dítě a svět** literatura udává elementární povědomí o širším přírodním, kulturním i technickém prostředí, o jejich rozmanitosti, vývoji a neustálých proměnách, poznávání jiných kultur.

Konkrétně se zmínka o literatuře objevuje ve vzdělávacích nabídkách.

- **Dítě a jeho psychika – jazyk a řeč:** Literatura může být využita formou poslechu čtených či vyprávěných pohádek a příběhů, prohlížením a „čtením“ knížek a činnostmi seznamující děti s různými sdělovacími prostředky (noviny, časopisy, knihy).

- **Dítě a jeho psychika – poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace:** Literaturu může paní učitelka vložit do nejrůznějších činností zaměřených na rozvoj a cvičení vnímání, zrakové a sluchové paměti, koncentrace pozornosti a do činností na vytváření (chápaní) pojmů. Dále se může literatura objevit ve hrách nejrůznějšího zaměření podporující tvořivost, představivost a fantazii, a osvojování poznatků, tzn. vysvětlování, objasňování, odpovědi na otázky, práce s knihou a obrazovým materiálem.

- **Dítě a jeho psychika:** V této oblasti najdeme literaturu v literární, estetické a tvůrčí aktivitě, dále ve sledování pohádek a příběhů obohacující citový život dítěte.

- **Dítě a ten druhý:** Jak je řečeno výše, jedním z šíření literatury je četba, vyprávění a poslech pohádek a příběhů. V oblasti dítě a ten druhý by měly být příběhy s estetickým obsahem.

- **Dítě a společnost:** Tvůrčí literární činnosti podněcují tvořivost a nápaditost dítěte, estetické vnímání i vyjadřování a třibení vkusu. Nesmíme opomenout setkávání se s literárním uměním mimo mateřskou školu.

- **Dítě a svět:** Vnímání literatury lze dosáhnout prací s literárními texty, s obrazovým materiálem, využívání encyklopedií a kognitivními činnostmi (poslech, vyprávění, čtení)¹⁸.

Další cíle a nabídky se odvíjejí od vzdělávacího tématu a možnosti využití literárního podkladu.

¹⁸ Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2006. ISBN 80-87000-00-5.

Praktická část

Praktická část se dělí na 3 části, kdy každá část obsahuje jeden příběh (Frank Wenig – Červená – stát!, Petr Stančík – Jezevec Chrujda točí film a Olga Černá – Petalík). Nejprve jsem se zabývala základními informacemi, které by paní učitelka měla dopředu znát (návrh a záměr tématu, vzdělávací cíle z RVP PV, očekávané výstupy z RVP PV a konkretizované očekávané výstupy, organizační formy a metody vzdělávání, pomůcky a stručný popis příběhu).

Hlavní částí praktické části jsou náměty a možnosti aktivit, které se dají použít na daný příběh s určitým zaměřením. Příběh Franka Weniga o Hurvínkovi se dá využít k dopravní výchově a dopravním prostředkům a zároveň i na představení loutkových postav Josefa Skupy. Náměty aktivit na příběh o jezenci Chrujdovi jsou zaměřeny na barvy zvířat, barvy obecně a třídění barev. Poslední příběh Petalík, jehož název už sám o sobě naznačuje, může být motivací k aktivitám o třídění odpadu a recyklaci.

8 Frank Wenig – Červená – stát!

8.1 Základní informace

Návrh podtématu:

- Dopravní výchova
- Dopravní prostředky

Záměr podtématu:

- Seznámit děti s elementární dopravní výchovou a připomenout dopravní prostředky.

Vzdělávací cíle:

- Biologická oblast (psychomotorická) – rozvíjet pohybové schopnosti v oblasti hrubé a jemné motoriky, osvojit poznatky k podpoře zdraví a bezpečí
- Psychologická oblast (kognitivní) – rozvíjet řečové a jazykové dovednosti, vytvářet základy pro práci s informacemi, rozvíjet tvořivost
- Sociální oblast (afektivní) – seznámit s pravidly chování ve vztahu k druhému, rozvíjet schopnosti přizpůsobovat se podmínkám vnějšího prostředí i jeho změnám

Očekávané výstupy:

- Biologická oblast (psychomotorická) – zvládat základní pohybové dovednosti a prostorovou orientaci, vnímat pomocí všech smyslů, rozlišovat, co zdraví prospívá a co mu škodí
- Psychologická oblast (kognitivní) – porozumět slyšenému, formulovat otázky a odpovědi, záměrně se soustředit na činnost a udržení pozornosti, postupovat a učit se podle pokynů a instrukcí
- Sociální oblast (afektivní) – uplatňovat své individuální potřeby, přání a práva s ohledem na druhého, dodržovat herní pravidla, uvědomovat si nebezpečí, se kterým se může ve svém okolí setkat

Konkretizované očekávané výstupy:

- Biologická oblast (psychomotorická) – Dítě se pohybuje po vyznačené dráze. Dítě zvažuje, který dotek je mu příjemný.

- Psychologická oblast (kognitivní) – Dítě pozná loutky Hurvínka a pana Spejbla. Dítě se řídí instrukcemi paní učitelky.
- Sociální oblast (afektivní) – Dítě respektuje přání kamaráda. Dítě dodržuje pravidla hry a pravidla silničního provozu.

Použité organizační formy:

- skupinová
- frontální
- individuální
- individualizovaná

Použité metody vzdělávání:

- Slovní (monologické, dialogické – rozhovor, diskuze)
- Názorně demonstrační (pozorování a předvádění, obrazy, symbolická zobrazení)
- Praktické (jednoduché manuální činnosti)
- Aktivizující (didaktické hry)

Pomůcky:

- Kniha *O Spejblovi a Hurvínkovi*
- volant z kartónu
- barevná formule z kartónu
- semafor z barevného papíru
- přechod pro chodce z papíru
- pracovní list pro každého
- omalovánky
- obrázky loutek, loutkového divadla
- obyčejná tužka
- pastelky
- divadlo, loutky/maňásci

Stručný popis příběhu:

Pan Spejbl prosil Hurvínka, aby mu pomohl na zahrádce. Hurvíněk odmlouval, protože chtěl jezdit na své koloběžce. Pan Spejbl mu to zakázal, ale Hurvíněk je chytrý a vymyslel

si způsob, aby na koloběžce mohl jezdit. Domluvil se s Žerykem, že když zašteká jednou, bude to znamenat „ano“, a když zašteká dvakrát, znamená to „ne“. Hurvínek se ho ptal, jestli si chce taky hrát, jestli spolu budou závodit. Samozřejmě Žeryk na obě otázky jednou zašteká, a tak si Hurvínek vzal svou koloběžku, aby Žerykovi stačil, a vyrazili po chodníku podél hlavní cesty.

Dole pod kopcem už Hurvínek nestihl včas zastavit na červenou a vjel do cesty. Jenomže z druhé strany jel kamion, jehož řidič si naštěstí všiml, že tam jede kluk, a rychle dupl na brzdy. Rozzlobil se na Hurvínka, snažil se mu domluvit a říct, co se mohlo stát. Hurvínek se vrátil za Spejblem s koloběžkou na zádech. Ke všemu se mu přiznal a slíbil mu, že už to nikdy neudělá. Za trest musel pomoci panu Spejblovi na zahrádce.

8.2 Úvodní část

1. **Komunitní kruh** – Paní učitelka povede s dětmi prvotní rozhovor.

„Děti, povězte mi, kdo má koloběžku?“ (Někdo se přihlásí. Pokud ne, paní učitelka se zeptá, jestli má někdo kolo.) *„Jezdíte na koloběžce/kole s rodiči? Kde všude jezdíte? Byli jste na nějakém výletě?“* (Chvilku by si s nimi o tom povídala.)

„Já mám pro vás jeden příběh o koloběžce a o jednom nezbedovi, co neposlechl tatínka. Tak si pěkně sedněte, nastražte uši a poslouchajte.“

2. **Čtení povídky**

8.3 Aktivity

3. **Otázky k textu**

- Co chtěl pan Sbejbl po Hurvínkovi na zahrádce?
- Poslechl ho Hurvínek?
- Na kterém prostředku Hurvínek jel?
- S kým závodil?
- Co se stalo na hlavní ulici? – Jaká barva svítila na semaforu? Zastavil Hurvínek? Jelo tam auto?
- Jak to dopadlo?
- Přiznal se Hurvínek taťuldovi?
- Co slíbil?

4. Ukázka obrázků postaviček

- Pomůcky: obrázky loutek a loutkového divadla
- Paní učitelka najde a ukáže dětem obrázky postaviček Hurvínka a Spejbla a řekne jim něco o loutkách
- *„Loutky jsou vyrobené ze dřeva, z látky nebo z keramiky. Z rukou, nohou a hlavy jim vedou provázky, za které se tahá, a loutka se díky tomu hýbe. Loutky nevidí a nemluví, proto je musí někdo vést a někdo jim musí propůjčit svůj hlas. Herci loutek stojí za malým divadélkem, aby je divák neviděl.“*

5. Pohybová hra – Formule

- Pomůcky: volant z kartónu, barevná formule z kartónu, semafor z barevného papíru, přechod pro chodce z papíru
- Děti si zahrají na formule, které musí dodržet nějaká pravidla silničního provozu. Učitelka pro ně připraví dráhu – venku na louce, na zahradě, na hřišti, uvnitř v tělocvičně, popř. v nějaké menší v herně. Dráha by měla být udělaná do kruhu. Po cestě paní učitelka připraví překážku, kterou musí formule objet, přechod pro chodce, kde musí zastavit, a semafor.
- Děti utvoří skupinky po 4 – 5 dětech. Do každé skupinky jim dá paní učitelka malý volant z kartónu a obrázek barevné formule. Z každé skupinky vyběhne jedno dítě po předem dané dráze. Musí dodržovat pravidla (obě paní učitelky hlídají, popř. poprosí někoho z dětí, kdo se třeba nesmí/nemůže/nechce účastnit aktivity). Jakmile pravidla poruší, jde zpátky ke skupince, běží další a on musí jít znovu. Úkolem je, aby se vystříдалo celé družstvo a správně splnilo dopravní značení.

6. Pracovní list

- Pomůcky: pracovní list, obyčejná tužka, pastelky
- Děti dostanou pracovní list na orientaci v plošném prostoru, který paní učitelka najde či vytvoří.

7. Relaxace, masáž – Myčka aut

- Pomůcky: žádné
- *„Protože auta jsme na takové cestě ušpinily, musíme je umýt. A kde jinde než v myčce na auta.“*

- Děti se rozdělí na dvě poloviny a sednou si do řady naproti sobě, tím mezi sebou vytvoří cestičku. Vyjde první dítě, vybere si, jaké je auto (druh), jakou má barvu a jaký program umytí chce. Projde pomalu po kolenou myčkou a ostatní děti mu „drbají“ záda apod. Měly by projít všechny.
- Programy:
 - drhnutí – drbání zad
 - leštění – hlazení zad
 - oplachování – jemné klepání prsty do zad
 - celkový servis – vše
- Pozn. 1: Pokud dítě nechce, aby se ho někdo dotýkal, řekne jen, jaké je auto, jakou má barvu a že myčkou chce pouze projet. Nikdo by se ho neměl dotknout.
- Pozn. 2: Pokud dítě nechce na někoho sahat, nemusí. Vysvětlením by mohlo být, že se občas rozbije a nefunguje kartáč v myčce.

8. Vlastní divadlo

- Pomůcky: divadlo, loutky/maňásci
- Děti ve dvojicích zahrají vlastní divadelní představení pro všechny děti a paní učitelky. Témata a postavy jsou na aktuálních možnostech.

9. Ukázka filmového provedení O Spejblovi a Hurvínkovi

- Pomůcky: televize/dataprojektor, ukázka pohádky (vlastní výběr z internetového hudebního serveru youtube.com)

10. Omalovánky

- Pomůcky: omalovánky, pastelky
- Paní učitelka najde omalovánky. Lze hledat na internetu nebo využít knihu *O Spejblovi a Hurvínkovi*, kde několik omalovánek je.

8.4 Závěrečná část

10. Rekapitulace příběhu

- O čem byl dnešní příběh?
- Poznáte na obrázcích, kdo je Spejbl, Hurvínek nebo Mánička?
- Bavily vás závody jako formule?

- Jako auta jste pořádně umytí?
- Našly jste správné cesty na pracovním listu?
- Která aktivita vám nejvíce šla, nejvíce vás bavila a líbila se?
- Co se vám naopak moc nedařilo?

9 Petr Stančík – Jezevec Chrujda točí film

9.1 Základní informace

Návrh podtématu:

- Barvy
- Zvířata

Záměr podtématu:

- Ukázat dětem barevný svět zvířat a naučit děti třídit barvy.

Vzdělávací cíle:

- Biologická oblast (psychomotorická) – rozvíjet a užívat všech smyslů, rozvíjet dovednosti oblasti hrubé a jemné motoriky
- Psychologická oblast (kognitivní) – vytvořit základy pro práci s informacemi, rozvíjet tvořivost, rozvíjet paměť a pozornost, rozvíjet smyslové vnímání, rozvíjet komunikativní dovednosti
- Sociální oblast (afektivní) – vytvářet povědomí o mezilidských morálních hodnotách

Očekávané výstupy:

- Biologická oblast (psychomotorická) – ovládat koordinaci ruky a oka, zvládat jemnou motoriku
- Psychologická oblast (kognitivní) – záměrně pozorovat, všimnout si, poznávat a pojmenovat většinu toho, čím je obklopeno, vědomě používat všechny smysly, sledovat očima zleva doprava
- Sociální oblast (afektivní) – zdvořile se chovat, přistupovat k druhým lidem bez předsudků

Konkretizované očekávané výstupy:

- Biologická oblast (psychomotorická) - Dítě správně uchopí psací potřeby.
- Psychologická oblast (kognitivní) – Dítě vyjmenuje aspoň 5 zvířat. Dítě rozliší základní barvy. Dítě správně seřadí víčka podle návodu.
- Sociální oblast (afektivní) – Dítě se učí nechovat se k lidem podle jejich zevnějšku.

Použité organizační formy:

- skupinová
- frontální
- individuální
- individualizovaná

Použití metody vzdělávání:

- Slovní (monologické, dialogické – rozhovor, diskuze)
- Názorně demonstrační (pozorování a předvádění, obrazy, symbolická zobrazení)
- Praktické (jednoduché manuální činnosti)
- Aktivizující (didaktické hry)

Pomůcky:

- Kniha *Jezevec Chrujda točí film*
- Krepový papír
- Víčka od pet-lahví
- Předměty v MŠ (hračky, knížky...)
- Barevné papíry
- Ruličky od toaletního papíru
- Lepidlo, izolepa/tavicí pistole
- Kartón
- Pastelky
- Obrázky zvířat, omalovánky
- Vodovky/tempery/voskovky
- Pracovní list – pták ohnivák
- Návod na víčka

Stručný popis příběhu:

Zvířátka v lese Habřinci si žila poklidný život a jezevce Chrujdy si všichni vážily. Když v tom se objevil krásně barevný papoušek. Zvířátka jeho pestrobarevnost velmi obdivovala a začala se kamarádit spolu podle barev, např. liška s veverkou, rosnička s ještěrkou a bažant s medvědem. Jen černobílý jezevec Chrujda neměl svého

stejnobarevného kamaráda. Od žížaly dostal nabídku, že když si pruhy obarví malinovou šťávou, mohou založit klub růžových. To Chrujda odmítl. Žížala se urazila a začala Chrujdu pomlouvat, že nerozumí módě a že barevným zvířátkům dělá ostudu. Nikdo ho v lese nezdravil a nikdo se na něj ani nepodíval. Bylo mu to líto, ale doufal, že je to barevné mámení brzy přejde a vše bude jako dřív. Zalezl si do své nory a začal se učit cizí jazyky.

Po několika dnech do lesa přijelo auto z Číny, ve kterém seděla zebra, panda a straka, a chtěli natočit film. Hlásilo se několik zvířátek, hlavně papoušek si usmyslel hlavní roli, ale jejich podmínka byla jen černobílá zvířata na černobílý film. Jediný, kdo splňoval podmínky, byl jezevec Chrujda. Datel ho letěl přemluvit. Chrujda film natočil, na jehož premiéru se přišel podívat celý Habřinec. Díky Chrujdovi všechno dopadlo dobře.

9.2 Úvodní část

1. **Komunitní kruh** – Paní učitelka povede s dětmi prvotní rozhovor.

„Děti, povezte mi, jaká znáte zvířátka? Víte, jakou mají barvu?“ (Chvilku by si paní učitelka s dětmi o zvířátkách a barvách povídala.)

„Já vám teď přečtu příběh o barevných zvířátkách.“

2. Čtení příběhu

9.3 Aktivity

3. Otázky k textu

- Pamatujete si, jak se jmenuje les, ve kterém žije jezevec Chrujda?
- Které zvířátko navštívilo les a rozhádalo ostatní?
- Proč se spolu kamarádila liška s veverkou, medvěd s bažantem nebo ještěrka s rosničkou?
- Proč nikdo s jezevcem nekamarádil?
- Co navrhla žížala jezevci? Přistoupil na to?
- Co udělal jezevec, když s ním nikdo nemluvil?
- Která zvířátka přijela černobílý natáčet film?
- Kdo ze zvířátek ve filmu hrál?
- Přišla zvířátka na promítání filmu?

4. Barevná honička

- Pomůcky: krepový papír
- Paní učitelka dá každému dítěti na ruku proužek barevného krepového papíru (červená, zelená, modrá, žlutá). Jeden dobrovolník proužek nedostane, protože se stane chytačem.
- Úkolem chytače je chytit za určitý čas co nejvíce hráčů podle pokynu paní učitelky (tzv. reakce na mluvené slovo), kterou barvu má chytit. Jakmile chytne hráče se správnou barvou, hráč si půjde sednout. Po uplynutí času společně spočítají počet chycených hráčů. Poté se chytající vymění a hra může pokračovat.
- Obměna 1: Chytající jsou dva a soutěží mezi sebou, kdo pochytá nejvíce správných barevných hráčů.
- Obměna 2: Paní učitelka nedává pokyn určité barvy. Chytající chytá všechny hráče, které nakonec rozdělí do skupinek po barvách a spočítá, kolik dětí od každé barvy chytil.

5. Víčka

- Pomůcky: víčka od pet-lahví
- Paní učitelka rozdělí děti na 2 skupiny. Skupiny se postaví na jednu stranu tělocvičny/herny a na druhou stranu paní učitelka vysype víčka od pet-lahví.
- Varianta 1: Všichni hráči najednou ve skupině mají za úkol nasbírat za určitý čas co nejvíce víček určité barvy.
- Varianta 2: Hráči ve skupině běží štafetou, tzn. po jednom.

6. Třídění

- Pomůcky: předměty v MŠ (knížky, hračky....)
- Paní učitelka vymezí předměty v mateřské škole, se kterými děti můžou hrát hru, např. hračky kromě stavebnic, knihy apod. (Záleží na možnostech MŠ a na paní učitelce.)
- Varianta 1: Děti budou určité předměty třídit podle barev.
- Varianta 2: Děti budou hledat předměty dané barvy.

7. Pastelky (postup viz příloha č. 1 – Pastelky)

- Pomůcky: ruličky od toaletního papíru, barevné papíry, lepidlo, tavící pistole, kartón, pastelky

- Děti do třídy vytvoří nádoby na třídění pastelek podle barev.

8. Barevná zvířátka

- Pomůcky: omalovánky, obrázky zvířat, voskovky/tempery/vodovky/pastelky
- Paní učitelka připraví obrázky a knížky různě barevných zvířátek, které děti buď nakreslí/namalují nebo vybarví omalovánky podle barev zvířátek. Všechna zvířátka roztrídí podle barev a vyvěsí na nástěnku.

9. Zraková rozcvička (pracovní list viz příloha č. 2 – Zraková rozcvička)

- Pomůcky: pracovní list, obyčejná tužka
- Paní učitelka dá dětem pracovní list, na kterém je několik ptáků ohniváků. Děti mají za úkol najít ptáka ohniváka, který se liší od ostatních svým barevným perím.

10. Řazení víček (možnost návodu viz příloha č. 3 – Návod)

- Pomůcky: návod, víčka od pet-lahví
- Paní učitelka připraví barevný návod, podle kterého děti rovnají víčka. Návod může být jakkoliv dlouhý. Barevný by měl být podle víček, které má třída k dispozici. V příloze je jen návrh návodu.

9.4 Závěrečná část

11. Rekapitulace

- Pamatujete si, co se stalo mezi zvířátky v příběhu?
- Koho zaujmul Chrujda svými barvami?
- Čím se Chrujda stal?
- Roztrídíte zvířátka podle barev?
- Postavíte víčka podle návodu?
- Co jste vyrobily do třídy?
- Co jste třídily podle barev?
- A co pták ohnivák, našly jste odlišného?
- Které aktivity se vám líbily a které se nelíbily?
- Co se vám povedlo a co se nepodařilo podle vašich představ?

10 Olga Černá – Petalík (Kouzelná baterka)

10.1 Základní informace

Návrh podtématu:

- třídění odpadu
- recyklace

Záměr podtématu:

- Přiblížit dětem nutnost recyklace a naučit je třídit odpad.

Vzdělávací cíle:

- Biologická oblast (psychomotorická) – rozvíjet jemnou motoriku, osvojovat si věku přiměřené praktické dovednosti, osvojovat si poznatky a dovednosti důležité k podpoře zdraví, bezpečí, osobní pohody i prostředí
- Psychologická oblast (kognitivní) – přecházet od konkrétně názorného myšlení k myšlení slovně-logickému (pojmovému), rozvíjet paměť, rozvíjet řečové schopnosti a jazykové dovednosti
- Sociální oblast (afektivní) – poznávat pravidla společenského soužití a jejich spoluvytváření v rámci přirozeného sociokulturního prostředí, vytvářet aktivní postoje ke světu a k životu, seznámit s místem a prostředím, ve kterém dítě žije, a vytvářet pozitivní vztah k němu, pochopit, že změny způsobené lidskou činností mohou prostředí chránit, zlepšovat, ale také poškozovat a ničit, rozvíjet úctu k životu ve všech formách, vytvořit povědomí o vlastní sounáležitosti se světem, se živou a neživou přírodou, lidmi, společnostmi, planetou Zemi

Očekávané výstupy:

- Biologická oblast (psychomotorická) – ovládat dechová svalstva, sladit pohyb se zpěvem, zvládat jednoduchou samoobsluhu a pracovní úkony (uklizení si po sobě)
- Psychologická oblast (kognitivní) – učit se nová slova a aktivní používání, učit se krátké texty, poznávat a pojmenovat většinu toho, čím je obklopeno, vnímat, že je zajímavé dozvídat se nové věci, využívat zkušenosti k učení
- Sociální oblast (afektivní) – uvědomovat si, že ne všichni lidé respektují pravidla chování, že se mohou chovat neočekávaně, proti pravidlům, a tím ohrožovat pohodu i

bezpečí druhých, orientovat se v bezpečně známém prostředí, uvědomovat si nebezpečí, se kterým se může ve svém okolí setkat, pomáhat pečovat o okolní životní prostředí

Konkretizované očekávané výstupy:

- Biologická oblast (psychomotorická) – Dítě správně drží psací potřeby. Dítě si po sobě uklidí hračky.
- Psychologická oblast (kognitivní) – Dítě se naučí krátkou písničku. Dítě rozliší, co patří a nepatří do přírody.
- Sociální oblast (afektivní) – Dítě dbá na čistotu svého prostředí. Dítě se naučí třídít odpad do správných kontejnerů.

Použité organizační formy:

- skupinová
- frontální
- individuální
- individualizovaná

Použití metody vzdělávání:

- Slovní (monologické, dialogické – rozhovor, diskuze)
- Názorně demonstrační (pozorování a předvádění, obrazy, symbolická zobrazení)
- Praktické (jednoduché manuální činnosti)
- Aktivizující (didaktické hry)

Pomůcky:

- Kniha *Kouzelná baterka* – Olga Černá
- Kartičky – odpad
- Obrázky kontejnerů
- Krabice
- Tempery, štětce, houbičky na nádobí
- Klovatina/hercules
- Klavír
- Písnička

- 0,5l pet-lahev pro každého
- Chlupatý drátek
- Pohyblivá očička
- Tavicí pistole/Herkules
- Kartičky – co patří a nepatří do přírody
- Plastová taška do dvojice, (rukavice)
- Pastelky, obyčejná tužka
- Pracovní list – třídění odpadu

Stručný popis:

Franta chtěl doma psa, ale maminka mu to nedovolila. V parku se maminka zapovídala s kamarádkou a Franta se nudil. V křoví našel láhev od limonády. Přidělal ji nožičky z klacíků a oči ze žvýkačky. Najednou na Frantu mluvil malý dědeček. Když Franta správně odpoví na otázku: „Jak se jmenuje tvůj nový kamarád?“, něco od dědečka dostane. Franta svého kamaráda pojmenoval Petalík. Dědečkovi se odpověď líbila a dal Frantovi kouzelnou baterku, kterou když posvítí na jakýkoliv předmět, oživne. Doma posvítil baterkou na Petalíka a on oživil. Maminka se ho lekla a řekla, že nechce žádného psa, že neví, jak se takový pes chová, čím se živí apod. Nakonec se ujistila, že Petalík je vhodné „zvířátko“ do domu, protože se živí plasty.

10.2 Úvodní část

1. Komunitní kruh – Paní učitelka povede s dětmi prvotní rozhovor.

„Děti, kdo máte doma zvířátko?“ (Paní učitelka by si vyslechla, která zvířátka mají doma a pokračovala by.)

„To máte krásná zvířátka. Já mám ale tady příběh o jednom klučinovi, Frantovi, který by chtěl pejska, ale maminka mu to nedovolila. Tak pěkně poslouchejte, které zvířátko doma nakonec má.“

2. Čtení povídky

10.3 Aktivity

3. Otázky k textu

- Co maminka nechtěla dovolit Frantovi?

- Co Franta našel v křoví?
- Z čeho dalšího si vytvořil nového kamaráda?
- Jak pojmenoval Franta kamaráda?
- Co mu za to dal dědeček?
- Byla opravdu baterka kouzelná?
- Co jí Petalík?
- Dovolila nakonec maminka Frantovi mít „zvířátko“?

4. Třídění odpadu

- Pomůcky: kartičky – odpad, obrázky kontejnerů
- Paní učitelka si sedne s dětmi do kroužku a bude si s nimi povídat o třídění odpadu. Jaké barevné kontejnery jsou na určité odpadky.
- Paní učitelka vytvoří kartičky, kde budou různé předměty a děti je rozdělí k barevným kontejnerům na hromádku.

5. Výroba kontejnerů do MŠ (postup viz příloha č. 4 – Kontejner)

- Pomůcky: velké krabice (4-6 kusů – podle velikosti MŠ a domluvě s ostatními učitelkami), tempery, štětce/houbičky na nádobí, klovatina/Herkules
- Děti ve skupinkách vytvoří kontejnery do mateřské školy.

6. Písnička Třídíme odpad (viz příloha č. 5 – Třídíme odpad písnička)

- Pomůcky: slova písničky, klavír
- Paní učitelka naučí děti písničku Třídíme odpad na melodii Prší, prší.

7. Včelka (postup viz příloha č. 6 – Včelka)

- Pomůcky: 0,5l pet-lahev pro každého, tempery, pohyblivá očička, chlupatý drátek, tavící pistole/Herkules
- Děti z petlahve vytvoří včelku.

8. Co patří a nepatří do přírody?

- Pomůcky: kartičky – co patří a nepatří do přírody

- Paní učitelka vytvoří a dětem ukáže kartičky různých předmětů, které mohou najít v přírodě. Bude se jich ptát, které předměty do přírody patří a které ne. Své znalosti využijí při procházce.

9. Sbíráání odpadků

- Pomůcky: (rukavice) tašky
- Paní učitelka dá dětem do dvojice jednu plastovou tašku a rukavice, pokud mají k dispozici. Děti během procházky v lese budou sbírat odpadky do tašky.

10. Pracovní list – třídění odpadu

- Pomůcky: pracovní list pro každého, obyčejná tužka
- Děti dostanou pracovní list vypracovaný od paní učitelky, na kterém musí spojit odpadky se správným kontejnerem.

10.4 Závěrečná část

11. Rekapitulace

- Co si postavil Franta z láhve od limonády?
- Jak Franta svého kamaráda pojmenoval?
- Co dostal od dědečka?
- Jaké máme kontejnery?
- Které kontejnery jste vytvořily do naší mateřské školy?
- O čem jste zpívaly písničku?
- Co všechno nepatří do přírody?
- Co jste udělaly pro náš les dobrého během vycházky?

11 Závěr

Cílem bakalářské práce bylo navrhnout několik možných aktivit na přečtený prozaický text. Na každou knížku jsem sepsala kolem 8 aktivit, ale v některých případech bych mohla pokračovat ještě dále. Dá se najít mnoho námětů na každý příběh. Jakákoliv aktivita, která vás napadne, by se dala motivovat na jakýkoliv příběh.

Praktická část je jen návrh aktivit, proto bych chtěla udělat výzkum v rámci diplomové práce. Výzkum bych provedla ve třídě předškolních dětí. Přečetla bych jiné příběhy, než jsou uvedené v praktické části bakalářské práce, a aktivity pro nové příběhy bych vyzkoušela s dětmi. Tím bych zjistila, co opravdu děti zvládnou, co se jim líbí, co je baví a co naopak bylo špatně zvolené. Vše bych sepsala do protokolu a vyhodnotila.

Podle mého je literatura pro děti předškolního věku velmi důležitá. Jsem ráda, že paní učitelky před spaním čtou, ale nikdy jsem neviděla práci s knihou i v řízené činnosti. Já to určitě v budoucnu využívat chci. Kdyby se nějaká paní učitelka inspirovala mou bakalářskou prací, udělalo by mi to obrovskou radost.

12 Zdroje:

MARTÍNKOVÁ, Věra. *Teorie literatury netradičně*. Praha: Trizonia, 1995. ISBN 80-85573-61-X. (str. 188-194)

Říkadlo. MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Ladislav Horáček – Paseka, 2004, s. 609-610. ISBN 80-7185-669-X.

Próza. MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Ladislav Horáček – Paseka, 2004, s. 526-517. ISBN 80-7185-669-X.

Povídka. MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Ladislav Horáček – Paseka, 2004, s. 515-1516. ISBN 80-7185-669-X.

Pohádka. MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Ladislav Horáček – Paseka, 2004, s. 472-474. ISBN 80-7185-669-X.

Literatura pro děti a mládež. MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Ladislav Horáček – Paseka, 2004, s. 360-362. ISBN 80-7185-669-X.

Bajka. MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Ladislav Horáček – Paseka, 2004, s. 32-33. ISBN 80-7185-669-X.

ČEŇKOVÁ, Jana a Petr MATOUŠEK. *Nejlepší knihy dětem: Výběr z českých knih pro děti a mládež 2012/2013*. Praha: Komise pro dětskou knihu Svazu českých knihkupců a nakladatelů ve spolupráci s Českou sekcí IBBY, 2013. ISBN 978-80-902495-9-2.

ČEŇKOVÁ, Jana a Petr MATOUŠEK. *Nejlepší knihy dětem: Výběr z českých knih pro děti a mládež 2013/2014*. Praha: Komise pro dětskou knihu Svazu českých knihkupců a nakladatelů ve spolupráci s Českou sekcí IBBY, 2014. ISBN 978-80-905680-0-6.

ČEŇKOVÁ, Jana a Petr MATOUŠEK. *Nejlepší knihy dětem: Výběr z českých knih pro děti a mládež 2014/2015*. Praha: Komise pro dětskou knihu Svazu českých knihkupců a nakladatelů ve spolupráci s Českou sekcí IBBY, 2015. ISBN 978-80-905680-3-7.

ČEŇKOVÁ, Jana a Petr MATOUŠEK. *Nejlepší knihy dětem: Výběr z českých knih pro děti a mládež 2015/2016*. Praha: Komise pro dětskou knihu Svazu českých knihkupců a nakladatelů ve spolupráci s Českou sekcí IBBY, 2016. ISBN 978-80-905680-6-8.

ČEŇKOVÁ, Jana a Petr MATOUŠEK. *Nejlepší knihy dětem: Výběr z českých knih pro děti a mládež 2016/2017*. Praha: Komise pro dětskou knihu Svazu českých knihkupců a nakladatelů ve spolupráci s Českou sekcí IBBY, 2017. ISBN 978-80-905680-9-9.

MERHAUT, Luboš. *Lexikon české literatury: Osobnosti, díla, instituce 4/II*. Praha: Academia, Středisko společných činností AV ČR, 2008. ISBN 978-80-200-1671-3.

Magnesia Litera [online]. Praha: Perfect Planet, 2017 [cit. 2017-11-13]. Dostupné z: <http://www.magnesia-litera.cz/>

Zlatá stuha [online]. Praha: HMS webdesign, 2014 [cit. 2017-11-13]. Dostupné z: <http://www.zlatastuha.cz/>

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2006. ISBN 80-87000-00-5.

Červená - stát!. WENIG, Frank. *O Spejblovi a Hurvínkovi*. 2. Praha 5: Tvarohová-Kolář, 2003, s. 11-14. ISBN 80-86738-01-9.

STANČÍK, Petr a Lucie DVOŘÁKOVÁ. *Jezevec Chrujda točí film*. Praha 5: Meander, 2014. ISBN 978-80-87596-401.

Petalík. ČERNÁ, Olga a Michaela KUKOVIČOVÁ. *Kouzelná baterka*. 2. Praha: Baobab, 2012, s. 5-10. ISBN 978-80-87060-60-5.

Celostátní výměna zkušeností Brno 2014, Chrudim 2015

Pták Ohnivák. FILCÍK, Gabriel. *Předškolní rozcvička pro bystrá očička*. Praha: Euromedia Group, 2006, s. 18. ISBN 80-242-1700-7.

Písnička je převzatá z inspirativní stránky pro učitelé mateřské školy na facebooku Inspirace nejen pro učitele v mateřské škole nebo na stránce Předškoláci.

Náměty na výrobu jsou inspirací ze stránky pro učitelé mateřské školy na facebooku Inspirace nejen pro učitele v mateřské škole nebo na stránce Předškoláci. Všechny výrobky a fotografie postupů jsou vlastní výroby.

13 Přílohy

Příloha č. 1 – Pastelky

- Paní učitelka (společně s rodiči) nastřádá několik ruliček od toaletního papíru.
- Paní učitelka dětem dopředu odměří kousky barevného papíru. Na jednu obyčejnou ruličku od toaletního papíru je ideální velikost 14x11cm.

- Po vystříhnutí pruhu papíru děti natrou celý papír lepidlem a oblepí ruličku. Aby papír držel, lze ho připevnit kolíčkem. Přebytky papíru na koncích ruličky je potřeba ohnout dovnitř.

- Na kartón si děti obkreslí kulatý předmět, jehož průměr je větší než průměr ruličky a vystříhnou (za pomoci/ paní učitelky).

- Kartón děti obalí barevným papírem, přilepí lepidlem a zafixují kolíčky. Jestli se využije zbytek papíru a oblepovat se bude proužkem, nebo zda se vystříhne stejný kruh, záleží na paní učitelce. U proužků lze rohy ponechat ve tvaru čtverce nebo je ohnout do spodu, aby vznikl mnohoúhelník.

- Společně s paní učitelkou děti nanesou tavící pistolí na okraj ruličky lepidlo a přilepí k obalenému kartónu. Jakmile lepidlo zaschne, děti můžou pastelky rozdělit podle barev a mají novou výbavu do třídy.

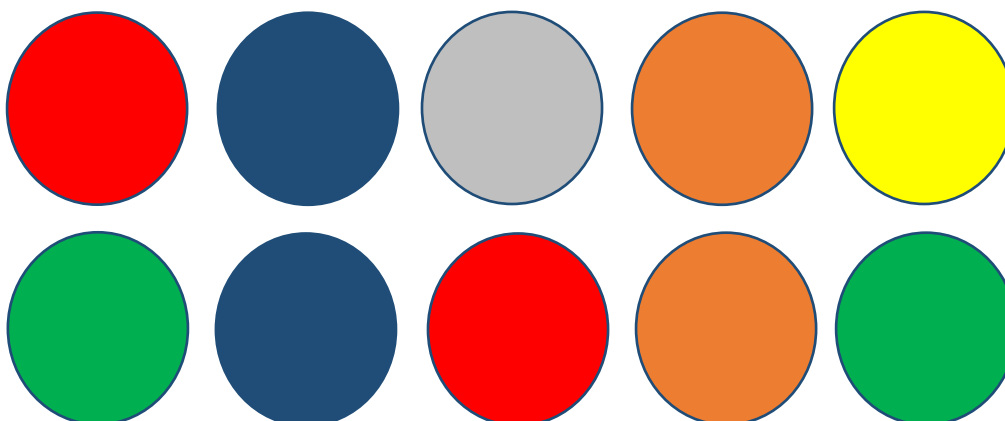
Příloha č. 2 – Zraková rozevčička

Princ dostal za úkol najít mezi šesti stejnými ptáky ptáka Ohniváka. Pozorně si obrázek prohlédni. Jeden z ptáků se nepatrně liší od ostatních. To je ten pravý. Pak ptáka Ohniváka domaluj pod strom.

18. PTÁK OHNIVÁK

Příloha č. 3 – Návod

Příloha č. 4 – Kontejner

- Děti se rozdělí do malých skupinek a společně vyrobí vlastní kontejner na plasty a papír. Do každé skupiny dá paní učitelka jednu krabici, potřebné barvy, štětce/houbičky na nádobí.

- Děti potřou celou krabici barvou. Pro rychlejší způsob doporučuji použít houbičku na nádobí. Aby neprosvítala původní barva, je vhodné krabici po uschnutí přetřít ještě jednou.

- Pokud by paní učitelka chtěla, může krabici popsat, na co je, popř. napsat, do které třídy patří.

- Po zaschnutí barvy paní učitelka na krabici nalije klovatinu, popř. herkules naředěný vodou, a děti lepidlo rozetrou po celé krabici. Lepidlo vytvoří lesklý efekt. A kontejner na papír/plasty lze použít.

Příloha č. 5 – Třídíme odpad písnička

Melodie je na písničku Prší, prší

TŘÍDÍME ODPAD.

↓ KDYŽ JSME JEN MALÉ DĚTI
UMÍME UŽ TŘÍDIT SMETÍ
!:- MODRÁ, ŽLUTÁ, ZELENA
VÍME CO TO ZNAMENÁ!:

NEDÁ NÁM TO ŽÁDNOU PRÁCI
UŽ JSME JAKO DOSPĚLÁCI
!:- PAPIR, PLASTY, SKLENICE,
NÁPOJOVÉ KRABICE :)

PRŠÍ, PRŠÍ JEN SE LEŽE
POPELÁŘ SE NA NÁS SMĚJE
!:- RYCHLE Z AUTA VYLEZE,
ODPADKY NÁM VYVEZE. :)

HŠ JÍLKOVÁ

Příloha č. 6 – Včelka

- Dítě natře pet-lahev žlutou barvou. Po zaschnutí nanese barvu ještě jednou, popř. dvakrát, aby barva byla sytější.

- Po uschnutí druhé/třetí vrstvy vytvoří černou barvou proužky a nechte dostatečně zaschnout. Černou barvou natřete i víčko pet-lahve.

- Jakmile všechna barva uschne, na černý proužek asi ve třetině pet-lahve, většinou v těch místech bývá zúžená, dítě naváže černý chlupatý drátek a vytvoří z nich křídélka.

- Na konec dítě přilepí herkulesem, popř. tavnou pistolí za pomoci paní učitelky, pohyblivá očička na víčko a včelka může usednout na kytičku.

Anotace

Bakalářská práce je zaměřena na využití literatury v mateřské škole. V teoretické části jsou popsány druhy prozaických textů a výroční ceny za literaturu. Další kapitola obsahuje výčet současných spisovatelů a ilustrátorů v oblasti dětské prozaické tvorby. Dále jsou vypsáni autoři dětských knih, kteří jsou využiti v námětech v praktické části bakalářské práce. V poslední kapitole je pojetí literatury v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní věk.

Praktická část obsahuje tři povídky. U každé povídky jsou vypsány základní informace (pomůcky, stručný popis příběhu, téma), cíle a výstupy. Ke každému příběhu je navrženo několik aktivit na dané téma.

Klíčová slova

mateřská škola, předškolní věk, dětská literatura, próza, aktivity, hry, výtvarná tvorba

Annotation

The Bachelor's thesis focuses on the use of literature in kindergarten. The theoretical part describes the types of prose texts and the annual awards for literature. The next chapter contains a list of contemporary writers and illustrators in the field of children's prose. Further, it provides the information about authors of books for children that are included in the practical part of the thesis. The last chapter looks at the concept of literature in the Framework Educational Program for Preschool Education.

The practical part contains three short stories. For each story, basic information (tools, brief story description, topic), goals and outputs are provided. Several activities on a given topic are proposed for each story.

Keywords

kindergarten, preschool age, children's literature, prose, activities, games, art work